

Život není *nuda* a psaní o něm by nudou také být nemělo

Publicistka a spisovatelka Dana Emingerová má zkušenosti snad se všemi literárními žánry, a rozhodně se nedá říci, že by psala „do šuplíku“, protože stejné zkušenosti má i s ohlasy čtenářů – se zpětnou vazbou. Kdo jiný by tedy měl být pokračovatelem ve vedení kurzů tvůrčího psaní, které založil světově ceněný autor Arnošt Lustig?

...

V dívčím věku, ale i později jste se intenzivně a v jednu dobu i vrcholově věnovala sportu a sport vůbec zaujímal ve vašem životě docela podstatný prostor. Kdy jste se začala přiklánět k té odlišné disciplíně a jinému dobrodružství -- k psaní?

Dodnes hraju volejbal, jezdím na kole, sjezduju, mám ráda horské túry na skialpech v divokém terénu, dokonce jsem si nadělila k padesátinám lyžování z vrtulníku, ale přes vrcholový sport vždycky byla hlavně moje ségra Eva, dlouholetá volejbalová reprezentantka. Hrály jsme spolu v dorostu a získaly titul vicemistryně republiky, čímž chci říci, že sportovní výkony patří hlavně k ní, zatímco já jsem už od malička toužila stát se spisovatelkou. Svou první knížku jsem totiž napsala už ve třetí třídě. Byla ve verších a vyprávěla o milostných dobrodružstvích mých tehdy osmiletých spolužáků. Putovala pod lavicemi, než ji zabavila paní učitelka. Dodnes si pamatuji, jak na mě křičela před celou třídou, že by se vůbec nedivila, kdyby si za tohle na mě někdo počkal před školou a dal mi do nosu.

Ještě se přidržím sportu jako určité paralely – sport je tvrdá škola efektivity v tom, že člověk brzy pozná své přednosti, ale i slabiny a nedostatky, ve srovnání se soupeři. V psaní to možná není tak jednoznačné a brzké – odezvy (pozitivní či negativní) se člověk může dočkat za dlouhou dobu, nebo také vůbec ne, a všechna jeho snaha (i ta bez uspokojivého efektu) vlastně může stát mnohem více úsilí než ve sportu. Ano, máte pravdu, ve sportu je zpětná vazba okamžitá. Publikum píská nebo tleská, vaří se emoce. Sportovci prožívají radost, žal... a s nimi se radují a pláčou lidé třeba i na celém světě. Snad proto jsou už od antiky vzdávány

vrcholovým sportovcům mnohem větší pocty než spisovatelům, přestože sportovní výkon je pomíjivý, zatímco nejlepší literární díla přežívají déle než dávné civilizace. V literatuře – stejně jako v hudbě nebo ve výtvarném umění – se dokonce mnozí autoři dočkali ocenění až po své smrti. Franze Kafku za jeho života nikdo neznal. Máchův Máj byl podle básníkůvých současníků „výplodem chorobného mozku“. Ovšem, jak říkával můj kamarád, spisovatel Arnošt Lustig, právě literatura je za posledních pět tisíc let nejspolehlivějším svědectvím o člověku. A tak stojí za to, psát a vydávat knížky i v malých nákladech a věřit, že je třeba jednou někdo bude se zájmem číst. Na rozdíl od sportu je totiž umění poplatné módě, známostem, štěstí... a proto v historii často docházelo i k obrácené variantě, že mnozí autoři si užívali slávu a obdiv během života, zatímco dnes už o nich nikdo neví.

Není přece jen dnes v době elektronickým médií a sociálních sítí věc odezvy rychlejší?

Je, ale diskuse pod články na sociálních sítích bývají bohužel plné zbytečné zašti. Člověk má dostávat zpětnou vazbu takovou, aby v něm – když se mu něco nepovede – zůstala chuť se posouvat dopředu a zlepšovat. Když někomu dávám číst své články a knížky, prosím ho: „Řekni mi, kde ses nudil, čemu jsi nerozuměl, co bys do příběhu doplnil, abych to mohla opravit, protože až to vyjde, už s tím nic neudělám.“

Co soudíte o „zpětné vazbě“ dnes a třeba v časech kdysi populárního časopisu Mladý svět, kde jste jako novinářka začínala?

V Mladém světě jsme měli celé oddělení zabývající se ohlasy čtenářů. Když jsem v roce 1987 poprvé napsala reportáž z Paříže o tatíncích u porodu, což tehdy bylo v českých nemocnicích nemyslitelné, sekretářky mi přinesly prádelní koš plný dopisů... Podobnou extází jsem zažila i po svém loňském televizním vystoupení u Karla Šípa. Pozval mě v červnu do Všechnopárty, abych povídala o kurzech tvůrčího Psaní podle Lustiga, které už několik let vedu. Až do podzimu jsem dostávala každý den desítky krásných e-mailů. Chtěla bych mu jako moderátorovi poděkovat, protože je milý, vlídný, nechá své hosty domluvit... a lidé kultivovanost projevu umí ocenit.

Vedete kurzy tvůrčího Psaní podle Lustiga. Jak to celé vzniklo?

Po revoluci, když se Arnošt Lustig vrátil z Ameriky do Čech, jsem s ním napsala mnoho rozhovorů, které vyvrcholily knihou Živel Lustig aneb Jak se píše kniha. Jde o unikátní Arnoštův portrét přes jeho kurzy tvůrčího psaní, během nichž jsem se za pár měsíců dozvěděla o životě, o člověku i o psaní víc než během studia na univerzitě či za dobu celé profesionální praxe. Vyprávěl nám, jak psali nejlepší autoři světa, a do toho míchal příhody z koncentráků. Jeho semináře byly neuvěřitelnou směsicí životních mouder, smřstí vtipů, od nichž se spisovatel bez mrknutí oka vracel zpět ke stavbě příběhů a antickým filozofům, na nichž stojí základy evropské kultury. Považuji si za čest, že jsem jeho žákyní a mohu to, co mě naučil, předávat dál.

Co jako lektorka tvůrčího psaní považujete za nejdůležitější?

Lidé si neuvědomují, že psaní je řemeslo jako každé jiné a má své zákony. Musíte se třeba naučit, jak poutavě svůj text otevřít, jak ho oživit přímou řečí, střídat popisy s akcí. Příběh musí být výrazný. Vyličit realitu do posledního detailu přesně tak, jak se vše odehrálo, je zpravidla velká nuda a často je to i zavádějící a matoucí. Mnohem

důležitější je, aby čtenář vašemu příběhu věřil. Když má pochyby a vy argumentujete: „Ale mě tetičce se to stalo“, máte smůlu. Už Aristoteles ve čtvrtém století před naším letopočtem říkal, že pro psaní je lepší, když to, o čem člověk čte, se ve skutečnosti nestane, ale čtenář o příběhu nepochybuje. A to je rozdíl mezi literaturou a životem, literaturou a dějepisem. Psaní je o hlavně o obsahu. Ten však bývá u začátečníků ukryt pod hromadou balastu jako diamant v hlubinách. A já hledám cesty, jak u každého ten diamant najít a vybrousit. Důkazem, že výuka psaní funguje, je několik společných povídkových sbírek, které jsme po kurzech vydali. Naposledy to byla Doba obalová, která přináší pestrý obraz dnešní doby. Šedesát mých nejlepších žáků napsalo 200 vtipných příběhů na téma: něco se nějak tváří, a pak je vše jinak. Vychovala jsem už i několik autorů, kterým vyšly vlastní knihy.

Jako reportérka časopisu National Geographic učíte i psaní cestopisů.

Rádi bychom vytvořili kolem časopisu National Geographic Česko komunitu spolupracovníků. Češi jsou nadšení cestovatelé, mnozí píší o svých zážitcích blogy a často nabízejí své texty i naší redakci. Chtěla bych je naučit zvládnout řemeslo a vyvarovat se klasických začátečnických chyb – třeba vypustit zdlouhavý úvod „jak jsme tam jeli“. První cestovatelské kurzy už proběhly, na nejlepší amatérské cestopisy se můžete podívat na webových stránkách National Geographic. Další víkendový seminář se bude konat 4.-5. května, v červnu plánujeme i zájezd s výukou psaní do toskánské přírody, na podzim pojedeme do evropských měst a čekají nás i plavby po Středomoří. Možná dojde i na Afriku po stopách Hemingwaye.

Je podle vás rozdíl v psaní cestopisu, povídky a třeba fejetonu? A naopak – co mají všechny tyto literární útvary společného? Chcete-li dobře psát, musíte jít odvážně s kůží na trh, a zároveň

V ČSA jsem se cítila podobně manipulovaná jako za socialismu, když jsem měla zaměstnance přesvědčovat, jak je bezva, že firma prodala své letištní cargo neznámé panelákové firmě.

pořád myslet na to, že psaní nesmí být nuda. To je základ. A právě proto učím i psaní cestopisů Lustigovou metodou zpětné vazby, která nezabírá jen na budoucí literáty, ale baví všechny, kdo se chtějí naučit jasně, stručně a zajímavě vyjadřovat. Brzy zvládnou účastníci kurzů napsat téměř cokoliv a mohou pokračovat dál podle toho, jestli se chtějí zaměřit na cestopisy, fejetony, blogy, nebo si vymýšlet povídky...

Vzpomínám si na knižní rozhovor s polským romanopiscem Gombrowiczem, v němž literát v jednom místě říká, jak ho někde překvapil popis nebezpečného horolezeckého výstupu, v němž vyprávějící horolezec vůbec na čtenáře nepřenese svůj strach, euforii a vyčerpání, které při tom samozřejmě zažil... Jako by výjimečné zážitky kladly na jejich zprostředkovatele ještě záladnější nároky než třeba fejeton

o cestě vlakem do Pardubic. Poradíte svým potenciálním žákům, jak se zhostit popisu výjimečných i zdánlivě obyčejných věcí? Opravdu se dá velmi nudně psát o výstupu na Mt. Everest nebo o něčí smrti, přestože jde o velké drama. Při psaní se musíte otevřít a dovolit čtenáři, aby příběh prožil s vámi. Přitom pořad útočíte na city. Nikoho nedojme, že autor je smutný a brečí. On musí rozplakat čtenáře. Stejně tak se nikdo smíchy nepopuká větou: „Byli jsme na karnevalu a byla tam sranda...“ Takže se učíme, co je smutné, veselé, krásné, ošklivé, trapné, strašidelné... a hned si ověřujeme, zda to tak opravdu působí na ostatní.

Dnes je všechno „nej“, „neuvěřitelné“, „dechberoucí“, „všech dob“, „neskutečné“ – všechno se „hajpuje“. Výsledkem ale je, že naše chuť, ba schopnost „žasnout“ nebo jen věci uchopit pevněji je otupělá. Jak se říká: „Je-li důležité všechno, není důležité nic.“ Má tedy cenu věci pro mediální prostor prohlubovat, třeba právě s pomocí tvůrčího psaní? Odpovím vám slovy Arnošta Lustiga: „Spisovatel je jako malý bůžek. Tvoří z ničeho něco, a to je úžasný pocit. Psaní je senzace. Je to vznešené, dobré a dává to životu smysl. Spisovatel vymýšlí příběhy, ve kterých pátrá po ušlechtilosti a dobru. Když se mu to povede, čtenář je pak ušlechtilejší, lepší.“ Tím chci říci, že tvůrčí psaní neprohlubuje mediální prostor, ale duši člověka.

Dnes jste svobodnou publicistkou, ale zažila jste i korporátní prostředí. Co vám v něm nejvíce vadilo? A ještě – pozorujete, byť už trochu z odstupu – že by se prostředí velkých firem, PR, reklamy dále změnilo od dob, kdy jste sama působila v ČEZ nebo v ČSA? „Přituhlo“ v korporátu? Nebo se v něm dá naopak dýchat zdravěji, svobodněji? Ze tříletého manažerského působení vychází můj satirický román Kravaťáci. Potkala jsem tehdy mnoho skvělých odborníků, ale na druhou stranu zažila i počátky propojování ekonomiky s politikou. Jako manažerka komunikace jsem poznala dosti zblízka, jak to chodí v nejvyšších patrech, a musela jsem řešit situace, s nimiž jsem se nedokázala morálně ztotožnit... V ČSA jsem se cítila podobně manipulovaná jako za socialismu, když jsem měla zaměstnance přesvědčovat, jak je bezva, že firma prodala své letištní cargo neznámé panelákové firmě. I přes vysoký plat jsem raději odešla. Odchodem z manažerských pozic mi odpadly stresy. Zjistila jsem, kolik času jsem ztratila vysvětlováním, co chci udělat, než bych to rovnou udělala. A na to je život moc krátký.

Můžete charakterizovat typického zájemce o kurzy tvůrčího psaní? Přijdou třeba i kravaťáci?

Hlásí se studenti, básníci, maminky na mateřské, cestovatelé, manažeři, talentované děti, dědečkové a babičky, kteří chtějí sepsat své vzpomínky pro své vnuky... Vedu ve firmách i kurzy na míru. Vydala jsem knihu s názvem Bankéři na literárním skřipci, když jsem přes psaní příběhů učila, jak lidsky vyřizovat reklamace či psát dobře auditní zprávy. Nebudete věřit, že psaní funguje i jako dokonalý teambuilding. Pracovala jsem s vrcholovým týmem jedné banky, jejíž manažeři si pak nesmírně pochvalovali, jak spolu ve vedení více táhnou. Lidi se totiž při psaní rychle otevrou, na kurzech je legrace, učíme se, píšeme a smějeme se... a pak mají lidi k sobě mnohem blíž. Nejraději mám však pestré skupiny, protože tam je záruka nejbohatší zpětné vazby. Těší mě, když si spolu sednou k vymýšlení příběhů lidí, kteří by se jinak vůbec neprotali. Mám na stole fotografii dvanáctileté holčičky, jak vymýšlí bajku s ředitelem firmy, a oba se smějí – pusy od ucha k uchu. A zároveň jsem nadšená ze skupiny nejpokročilejších žáků, kteří každý týden vymýšlejí vtipné povídky pro naši příští společnou knihu o ženách a mužích. Můžete si je přijít poslechnout 16. března do Divadla Dobeška, kde chystáme autorské čtení spolu se křtem jednoho cestovatelského CD a tří nových knih spisovatelů, kteří vyšli právě z mých kurzů.

Ted' taková skoková otázka, která by si skoro zasloužila upozornění „pozor, schod!“: Jak vnímáte obecně problematiku genderu – MeToo, rovnost, víc režisérů na Berlinale, víc arboristek...?

Já tohle neřeším, být v mládí jsem se také párkrát dostala do nepříjemné situace lovné zvěře. Mladý svět mě poslal pracovně do Ruska „vlakem družby“. Najednou se mi do kupé nastěhoval nějaký svazácký funkcionář s oznámením, že si mě na noc vylosoval. Tak jsem utekla ke kolegům z televize. Kdekdo to na mě zkoušel, ale když jsem řekla „Ne!“, tak to znamenalo „Ne!“ Nechápu ty kauzy kolem herce Kevina Spaceyho nebo fotografa Antonína Kratochvíla, kterého jsem v Americe osobně poznala. Něco jsem mu vezla z Prahy a vnuťtila jsem se mu do ateliéru, protože jsem potřebovala v New Yorku někde přespát. Chlubil se, že fotí pro Penthouse, pozval mě na večeři a říkal mi srandovně pořad „baby“. Pak mi nabídl společnou postel, ale já jsem ho odmítla. Vůbec mě nevyhodil na ulici uprostřed noci. Dokonce mě nechal u sebe další noc a pak jsme se potkali ještě jako kamarádi v Praze. Prostě to nechci podceňovat, ale některé ženy by si měly udělat pořádek i ve vlastním svědomí.

Slyšel jsem kdysi sentenci: „Ženy to mají těžší než muži a muži to mají těžší než ženy.“ Jak se na to díváte vy, Dano?

No, snad jen... by chlapi mohli stejně dobře oceňovat ženy, které něco umí... tam to pořad hapruje. Sama jsem to nedávno zažila a vůbec se mi nelíbilo, když měl můj kolega dvojnásobný plat za práci, kterou jsem po něm musela i opravovat.

Jaké knihy či autory ráda čtete?

Nejraději „čtu“ audioknihy, protože jich zvládnu hodně. Třeba sto do roka... ale těžko z toho vybírat, které nejlepšími skvosty.

VIZITKA:

Dana Emingerová (1961) získala profesionální jméno v časopisu Mladý svět reportážemi, cestopisy a zejména portrétními rozhovory se známými osobnostmi. Její interview s Václavem Havlem přetiskl i prestižní americký list New York Review of Books. V roce 2004 přijala nabídku na pozici vedoucí interní komunikace v ČEZ, kde založila zaměstnanecký magazín ČEZ News. Po dvou letech odešla do ČSA na pozici ředitelky interní komunikace a šéfredaktorky palubního časopisu ČSA Review. V roce 2008 manažerskou práci v polostátních firmách opustila a vrátila se k tvůrčí práci – publicistice a psaní knih. Samostatně napsala deset knih. Jako publicistka píše pro MF Dnes a IDNES reportáže, investigativní články a cestopisy, příležitostně spolupracuje i s dalšími redakcemi (Marianne, Právo, Český rozhlas). Od srpna 2014 pracuje v redakci časopisu National Geographic. Dana Emingerová je žákyní dlouhodobých kurzů tvůrčího psaní Arnošta Lustiga, které v jeho duchu pravidelně organizuje. Žije v Praze spolu se svým manželem, novinářem Petrem Pravdou, se kterým má tři syny. Její mladší sestra Eva je jazzová zpěvačka a bývalá úspěšná volejbalová reprezentantka.

1052132

DAVID GARRETT
UNLIMITED
GREATEST HITS - LIVE 2019

1. ŘÍJNA 2019
O₂ arena PRAHA
20:00

www.david-garrett.com
Mediální partneři:

VSTUPENKY V SÍTI
ticketportal
VSTUPENKY NA DOSAH